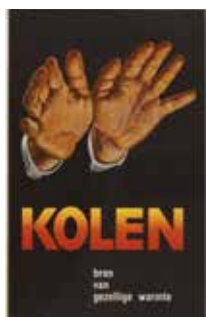

Inhoud

Tastbaar verleden, de vondsten van het Oude Slot <i>Anja Kroon</i>	3
Honderd jaar zwemvereniging HPC <i>Mieke Schaap</i>	10
De glas-in-loodramen van Atelier De Vonk <i>Ellen Kerkvliet</i>	17
Heemstede dorps? <i>Jaap Verschoor</i>	24
'Gezellige mensen stoken kolen' <i>Marloes van Buuren</i>	30
Nicolaas Beets in beeld <i>Kees de Raadt</i>	37
Brug Bijweglaan weer in oude luister <i>Daan Kerkvliet</i>	41
P.J. Hoedemaker: 'Heel de kerk en heel het volk' <i>Marc de Bruijn</i>	43
Huize Marjo, een kort vervolg <i>Marloes van Buuren</i>	46
Van het bestuur	
Uitnodiging najaarsbijeenkomst, excursie	48
Aanwinsten collectie HVHB	50
Illustratieverantwoording	52

Voor uw agenda

16 november	Heemstede herdenkt, lichtjesavond op de Algemene Begraafplaats
17 november	Najaarsbijeenkomst, raadhuis Heemstede, zie blz. 49
25 november	Excursie stadhuis Haarlem, zie blz. 48

Zie ook www.hv-hb.nl > Actueel > Jaarprogramma 2016
Alle data en activiteiten onder voorbehoud.

▲ Serie wijnfles-
sen, 1700-1800.

Huis van Hilde

De vondsten uit de slotgracht van het Oude Slot liggen tegenwoordig in Castricum. Hier bevindt zich het museum Huis van Hilde met het archeologisch depot van de provincie Noord-Holland, dat in januari 2015 geopend werd. Er is een permanente tentoonstelling te zien die het verhaal vertelt van de bewoningsgeschiedenis van Noord-Holland.

Honderden archeologische voorwerpen verduidelijken het verhaal over het ontstaan van de provincie en de mensen die er in de loop van de tijd woonden. Onder andere sieraden, gereedschappen, kookgerei, maar ook levensechte reconstructies van Noord-Hollanders, vervaardigd met moderne forensische technieken, maken een bezoek aan het museum de moeite waard.

Enkele vondsten uit Heemstede, waaronder een heel zeldzame terracotta tuinvaas uit circa 1700, zijn te zien in de vaste opstelling. Er zijn slechts twee vergelijkbare complete vazen in Nederland bekend, waaronder een uit de tuin van Paleis het Loo. Op de website van het museum staan meer afbeeldingen van voorwerpen die in Heemstede gevonden zijn.

Bronnen

De Archeologische Kroniek van Noord-Holland, 2008, p.75-76.
J.W. Groesbeek, *Middeleeuwse kastelen van Noord-Holland, hun bewoners en bewogen geschiedenis*, Rijswijk 1981.
J.G.N. Renaud, *Enkele gegevens omtrent Adriaan Pauw en het Slot van Heemstede (dl.3), Het huis van de heren van Heemstede tijdens de middeleeuwen*, Heemstede 1952.
J.C. Tjessinga, *Enkele gegevens omtrent Adriaan Pauw en het Slot van Heemstede (dl.2), Het slot van Heemstede onder Adriaan Pauw*, Heemstede 1949.
www.huisvanhilde.nl
www.ilibrariana.wordpress.com
www.noord-hollandsarchief.nl

◀ Een van de topstukken uit de collectie van het Huis van Hilde is de terracotta tuinvaas uit circa 1700 die bij het Oude Slot gevonden is.

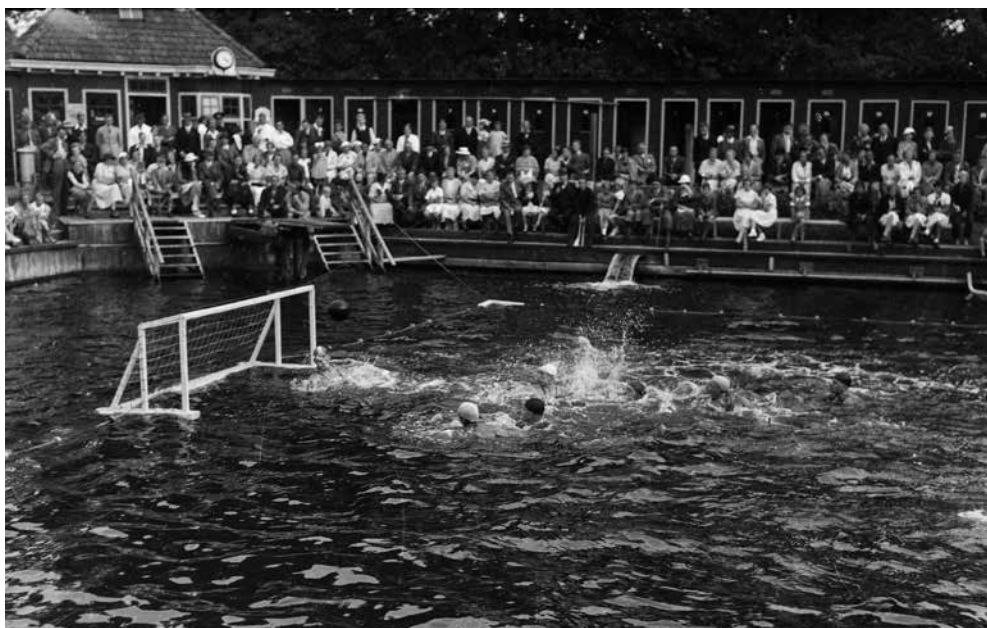
► *Estafetteploeg 4x100 meter vrije slag bij het vestigen van het Nederlands record op 22 april 1953. Staand Jan Bouwman, Joris Tjebbes, zittend Wim Geurtsen en Ruud Prins.*

door zijn op techniek gerichte trainingen en zijn mentale begeleiding. Onder zijn leiding groeide HPC uit tot een zwembolwerk in Nederland. Vele malen behaalde HPC de eerste plaats in de zwemcompetitie en won ettelijke keren bij nationale winterclubkampioenschappen. Niet alle topzwemmers van trainer Geurtsen namen deel aan de Spelen. Zo moest Paula van Eijk de Spelen van 1976 wegens ziekte afzeggen.

In 1984 kwamen maar liefst vier HPC'ers uit op de Olympische Spelen in Los Angeles: Petra Hillenius, Gérard de Kort, Hans Kroes en Brigitte van der Lans. De andere olympiërs van HPC waren Bertus Mooi (1936), Joris Tjebbes (1952), Jan Bouwman (1960), Johan Bontekoe (1964), Marjan Janus (1968), Abdul Karim Ressang (1976) en Manon Masseurs (1996).

► *Waterpolowedstrijd in de zwembad van Groenendaal.*

illustere estafetteploeg uit de jaren dertig. Tjebbes was tevens de eerste HPC'er, en de tweede Nederlander, die onder de minuut dook op de 100 meter vrije slag. Hij kwam uit op de Olympische Spelen van 1952 in Helsinki. Datzelfde jaar werd HPC clubkampioen van Nederland.

Wim Geurtsen nam eind jaren veertig het trainersstokje over en boekte vele nationale en internationale successen met zijn zwemmers. Hij was een van de succesvolste Nederlandse zwemtrainers

► *1952: HPC Clubkampioen van Nederland.*

De glas-in-loodramen van Atelier De Vonk

Ellen Kerkvliet

Een bezoek tijdens de Open Monumentendagen aan de Kleine Vermaning aan de Postlaan werd aanleiding tot een zoektocht naar het Heemstedse atelier voor glassierkunst De Vonk. Al gauw bleek dat de makers van de ramen voor deze doopsgezinde kerk tot ver buiten Heemstede gebouwen en woningen van kleurrijk glas-in-lood hebben voorzien.

▲ Een van de door Atelier De Vonk uitgevoerde ramen in de Kleine Vermaning.

▲ Detail: onder de voeten van de Christusfiguur staat links: 'Ontw. Huib de Ru, 1926' en rechts: 'Uitv. Atelier De Vonk Heemstede'.

Het ontwerpen en vervaardigen van de ramen voor de Kleine Vermaning was waarschijnlijk een van de eerste opdrachten aan Atelier De Vonk. Onder een van de voeten van de afgebeelde Christusfiguur staat het jaartal 1926. Dat is het jaar waarin het atelier door Nico Schrier en Huib de Ru werd opgericht. De officiële naam luidde: Atelier De Vonk, fa. Schrier & De Ru. Tot 1930 was het bedrijf gevestigd aan de Spaarnzichtlaan 13 in Heemstede, het woonhuis van Nico Schrier. Daarna verhuisde het naar de Haarlemse Rozenstraat.

De oprichters

De in 1900 in Den Haag geboren Nico Schrier kreeg de achternaam van zijn ongetrouwde moeder. Hij volgde een

▲ Een advertentie in het Haarlems Dagblad van 29 oktober 1927.

opleiding aan de Haarlemse School voor Bouwkunde, Versierende Kunsten en Kunstambachten en bezocht daarna de Kunstwerbeschule in München. Na zijn terugkeer uit Duitsland ging hij aan de

◀ De noordelijke kop van de Bronsteeweg is een van de oude kernen van Heemstede en was vroeger bekend als 'Craeyenest'. Er staan hier wat losse dorps villaatjes.

nu toe nog weinig dorps. Dan over de Heemstedse Dreef. Daar wordt het al een stuk groener, met mooie huizen op ruime kavels en een brede middenberm met fraai groen. Maar nog steeds niet echt wat je onder dorps verstaat.

En wie vanuit Haarlem via de Wagenweg Heemstede binnenrijdt, loopt vast in de drukte bij de kruising met de Zandvoortselaan. Kom je met de trein, dan word je geconfronteerd met de kantoorflat naast het station (ook wel bekend als de 'scheerspiegel').

Een rijk palet

Wie er voor het eerst komt, zal Heemstede vooral ervaren als een soort voorstad van Haarlem, als een forensengemeente, als iets tussen een dorp en een stad in. En dat klopt ook wel: in 2015 stelde het bestuur van de HVHB een Nota Dorps Karakter op (te vinden op onze website). Daarin kwamen we tot de conclusie dat Heemstede een 'suburbane forensengemeente met hier en daar dorps trekken' is. Een hele mond vol, maar het betekent simpelweg dat Heemstede vooral een

▼▼ De kleinere panden aan de Blekersvaart, vooral aan de zuidzijde, maar ook de twee huisjes vlak bij het bruggetje bij Albert Heijn, hebben een sterk dorps karakter: bescheiden van omvang en op het oog niet planmatig gebouwd. De grote nieuwbouwblokken lijken een verstoring, maar sluiten qua maatvoering nog redelijk aan bij het industriële verleden van dit gebied.

▲ Turfschuit aan de achterzijde van het bedrijf. De foto is gemaakt tussen 1925 en 1934. Helemaal rechts staat H.C. Loerakker. Hij woonde in één van de drie huisjes. Op zondag maalde hij voor de hele week de koffie voor de winkel van Adam Zwarter. Bij het paard staat Jan Zwarter.

verbinding met het Spaarne. De turf werd op platte schuiten aangevoerd die tot vlak achter de opslagplaats konden komen. Voor de diepliggende schuiten met steenkolen was de zijtak van de Zandvaart te ondiep.

Mevrouw Zwarter heeft nog een rekening uit 1896 en een brief uit 1899 van de firma K.T. Caron uit Leiden. Zij leverden de kolen die per schuit richting Heemstede kwamen. Waar die precies afmeerde weten we niet. Leo Zwarter, zoon van Adam, weet dat in de jaren dertig kolen gelost werden bij de Kerklaan. Toen was de route daarheen dus diep genoeg. Of dat eind 19de eeuw ook al zo was, is niet zeker. Het Heemsteeds Kanaal is in 1916 verdiept ten behoeve van de kolenschepen voor de gasfabriek en de Heemstedse haven is in 1921-1922 aangelegd. Wellicht gingen de kolenschuiten van Caron eind 19de eeuw naar het Spaarne of naar de haven van Hillegom. Het overladen moet hoe dan ook zwaar werk geweest zijn, in een tijd dat alles nog met de hand ging.

▲ Jan Zwarter en Bet van Montfort met hun zoons Jan en Adam (met hoepel). Foto ca. 1903.

Brandstoftekorten tijdens WO I

Johannes Adam Zwarter (Jan) was 24 jaar toen hij in 1919 voor het eerst als eigenaar in de krant genoemd werd. Het was geen gemakkelijke tijd, want tijdens de Eerste Wereldoorlog en de jaren daarna was er een groot gebrek aan kolen en andere brandstof. Nederland was aan het begin van de 20ste eeuw erg afhankelijk van steenkool. Gasfabrieken stookten kolen om gas te maken, elektriciteit werd met kolen opgewekt, het was de brandstof voor de meeste treinen en schepen en bij veel particulieren brandde de kachel op kolen. Nederland had z'n kolenmijnen in Limburg, maar was toch vooral afhankelijk van Duitse steenkool. In de eerste oorlogsjaren kon de